Erfenissen uit het verleden van Aruba

Hoe de yotin aan zijn naam is gekomen

Door Marjanne Havelaar

Een grote lokale bank op Aruba noemt zijn geldautomaten Shon Yotin. Het vierkante geldstuk van vijftig cent draagt de naam yotin. Hoewel deze munt pas in 1986 is ingevoerd, is de naam yotin al in de achttiende eeuw bedacht. Eigenlijk kun je wel stellen dat de yotin ontstond uit geldgebrek. Ook in die tijd kwam Aruba dus al geld tekort.

Spanje is door de eeuwen heen de grootste kolonisator van Noord- en Zuid-Amerika geweest. Niet alleen hebben die kolonisten vele nakomelingen achtergelaten, maar ook hebben zij veel invloed gehad op de cultuur, de religie, de taal en niet te vergeten het geld. Gedurende de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw was de Spaanse pillar dollar de belangrijkste geldeenheid op Aruba. De belangrijkste, want in die tijd werden in het Caribische gebied munteenheden afkomstig uit allerlei landen gebruikt. De zeelieden uit Europa en dichterbij gelegen landen brachten elk hun eigen geld mee. Handelaren pakten alles aan en rekenden even gemakkelijk met twee skelling stukken van de Deense West Indische Compagnie, als met de Franse munten van twee sous. Naast de waardevolle zilveren en gouden munten, waren er ook enorme hoeveelheden koperen geldstukken in omloop. Al dit 'gemengde' geld samen werd plakkies genoemd. Nog steeds spreekt men op Aruba over placa, als het om geld gaat.

De pillar dollar was een zilveren munt met een waarde van acht realen. Het geldstuk heeft zijn naam te danken aan het ontwerp. De ene kant van de munt is namelijk getooid met twee pilaren, die symbool staan voor de poorten van Gibraltar, die de toegang vormden tot de Nieuwe Wereld.
Over de hele wereld, tenminste in de talloze Spaanse koloniën en de landen die met hen handel dreven, kon met de munten worden betaald, tot in het verre Oosten aan toe. Bekend is dat in bijvoorbeeld China en op de Filippijnen pillar dollars in omloop waren.
In de kolonien die onder de Verenigde West Indische Compagnie vielen, waaronder de ABC-eilanden, was de pillar dollar het eerste algemeen geldende betaalmiddel. De muntsoort kreeg de naam patienje of patinco. De munten werden ook wel peso di ocho (gewicht van acht) genoemd. De waarde van een pillar dollar bedroeg namelijk acht realen oftewel 48 stuivers. Omgerekend was een zilveren reaal dus zes stuivers waard.
Althans dat was de theorie. In de praktijk weken de munten nog wel eens af van het 'prototype'. Dat beinvloedde meteen de waarde, want in die tijd werd de waarde van een munt bepaald door het gewicht aan goud of zilver. De pillar dollar werd op allerlei plaatsten geslagen, zoals in Bolivia, in Lima, Peru en in Potoshi, Mexico. IJken was er niet bij en er werden nogal eens wat fouten gemaakt bij het slaan van de munten. Daardoor waren sommige pillar dollarstukken meer waard dan andere.

Pillar dollars zoals deze uit 1741, werden in vijf gelijke delen geknipt.

De onbetrouwbaarheid van de waarde van de pillar dollar was niet het enige probleem rondom de geldvoorziening. De valsemunterij tierde welig, waardoor het niet zo verstandig was om met alle mogelijke geldsoorten te handelen. Daarnaast werden met name de zilveren en gouden munten van waarde naar Europa gestuurd. Een enorme geldschaarste was het gevolg, hetgeen de handel niet bepaald ten goede kwam. Ten tijde van de Bataafse Republiek werd de geldcrisis zo groot dat de toenmalige gouverneur Lauffer in 1798 de opdracht gaf om 7000 pillar dollars in vijf gelijke delen te laten knippen. Daarmee was de yotin geboren. Het woord yotin is afgeleid van het Franse guillotine. Latere gouverneurs volgden noodgedwongen het voorbeeld van Lauffer om pillar dollars in stukken te laten knippen. Met behulp van stempels kregen de stukken een bepaalde waarde toegekend.

Deze rubriek is tot stand gekomen dankzij de medewerking van de verschillende Arubaanse musea en het Monumentenbureau Aruba. Het voorwerp van deze aflevering behoort tot de collectie van het Museo Numismatico Aruba. De informatie is verzameld door de oprichter van dit museum, Mario Juan Odor. Het museum is te vinden naast het grote busstation in Oranjestad en is geopend van maandag tot en met vrijdag van negen uur 's morgens tot vier uur 's middags.

Ñapa: Amigoe weekendbijlage. - (zaterdag 7 februari 2004). p.3